

Η πρόοδος και οι φράχτες που δεν πρέπει να χτίσουμε

Ο πλανήτης, άλλοτε αργά και άλλοτε γρήγορα, προχωρά προς τα εμπρός. Θα ήταν, όμως, ολέθριο σφάλμα να θεωρήσουμε την πρόοδο δεδομένη. Ποιες είναι οι νέες απειλές.

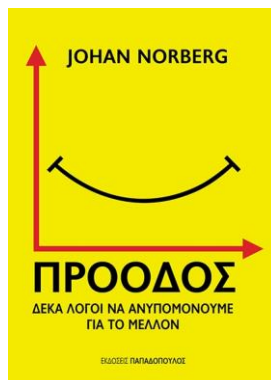
Γράφει ο Α. Παπαδόπουλος.

Δημοσιεύθηκε: 16 Νοεμβρίου 2018 - 07:57

Όταν πρωτογνώρισα τον **Γιόχαν Νόρμπεργκ**, το 1980 στη Στοκχόλμη, ήταν ένας ακροαριστερός πρωτοετής φοιτητής που παρακολουθούσε στο πανεπιστήμιο της πρωτεύουσας της Σουηδίας μαθήματα της ιστορίας των ιδεών.

Σε μία χώρα που τότε είχε το τρίτο υψηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα στον κόσμο, σχεδόν μηδενική ανεργία και ένα εντυπωσιακό σύστημα κοινωνικής προστασίας, ο Γιόχαν ήταν **βλοσυρός και απαισιόδοξος** απέναντι στο μέλλον. Μου έλεγε ότι ήθελε να αλλάξει τον κόσμο, χωρίς ωστόσο να έχει ξεκάθαρη άποψη περί της αλλαγής αυτής και του περιεχομένου της.

Είκοσι χρόνια αργότερα, ο απαισιόδοξος φοιτητής του 1980 έγραψε ένα **εντυπωσιακό βιβλίο** υπέρ της παγκοσμιοποίησης και με στοιχεία από διεθνείς οργανισμούς, πολύ καλά μελετημένα, κατέρριπτε όλα τα τότε θεωρητικά σχήματα των «εμπόρων φόβου» και των τραμπούκων που, για να μας «σώσουν», έκαιγαν πόλεις και ανθρώπους. Σήμερα, ο Γιόχαν Νόρμπεργκ, πολιτικός αναλυτής και ανώτερος εταίρος (senior fellow) του γνωστού φιλελεύθερου Ινστιτούτου **Cato** στις ΗΠΑ, είναι ο συγγραφέας ενός νέου εντυπωσιακού βιβλίου που έχει τίτλο **«Πρόοδος, δέκα λόγοι να ανυπομονούμε για το μέλλον»** (εκδόσεις Παπαδόπουλος)

Σε μία εποχή όπου ο πληθυσμός της Γης οδεύει προς τα 8 δισεκατομμύρια ψυχές, με το προσδόκιμο ζωής τα ογδόντα τελευταία χρόνια να έχει σχεδόν διπλασιαστεί, μία νέα πλουτοπαραγωγική πηγή -όπως έχουμε αναφέρει και παλαιότερα από τις στήλες αυτές- είναι το «**εμπόριο φόβου**». Σήμερα δε, το «εμπόριο» αυτό είναι εμπλουτισμένο και με την ακατάσχετη ψευδολογία των φορέων του, οι οποίοι «παίζουν μπάλα» όπως θέλουν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Έτσι, μέσα σε ένα περιβάλλον γενικευμένης καταστροφολογίας και ακατάσχετης παρελθοντολογίας, πολλοί άνθρωποι έχουν την πεποίθηση ότι τα πράγματα οδεύουν προς το χειρότερο στις μέρες μας και αναπολούν τις «παλιές καλές μέρες» -τότε, για παράδειγμα, που δεν υπήρχαν κλιματιστικά μηχανήματα και κάναμε αέρα με εφημερίδες σε περιόδους καύσωνα.

Στο βιβλίο του, ο Γιόχαν Νόρμπεργκ καταδεικνύει πώς η ανθρωπότητα κινείται σταθερά προς την πρόοδο, άλλοτε με ταχύτερους και άλλοτε με πιο αργούς ρυθμούς. Σε κάθε περίπτωση, όμως, σε αντίθεση με αυτά που οι έμποροι φόβου θέλουν να μας κάνουν να πιστεύουμε, ο άνθρωπος βρίσκεται συνολικά σε καλύτερη μοίρα απ' ό,τι πριν από πενήντα ή εκατό χρόνια. Σοβαρές πτυχές της ζωής μας, όπως η περιθάλψη και το προσδόκιμο ζωής, η πρόσβαση σε πόσιμο νερό, η καταπολέμηση της βίας, η ισότητα των φύλων και των ευκαιριών, η ελευθερία, το περιβάλλον, είναι ζητήματα που έχουν απασχολήσει τις κοινωνίες και για τα οποία μπορούμε με στοιχεία να ισχυριστούμε πως έχει συντελεστεί **σημαντική πρόοδος** σε σχέση με το παρελθόν.

«Ο πόλεμος, η εγκληματικότητα, οι θεομηνίες και η φτώχεια είναι μία οδυνηρή πραγματικότητα και την τελευταία δεκαετία τα παγκόσμια Μέσα ενημέρωσης μας ενημερώνουν για όλα αυτά με νέο τρόπο -ζωντανά στις οθόνες μας, καθημερινά, όλη μέρα. Αλλά, σε πείσμα αυτής της πανταχού παρουσίας τους, πρόκειται για προβλήματα που ανέκαθεν υπήρχαν, εν μέρει κρυμμένα από τη δημόσια θέα. Η πραγματική διαφορά σήμερα είναι ότι τα εν λόγω προβλήματα **περιορίζονται ραγδαία**. Σήμερα βλέπουμε κάτι που αποτελεί εξαίρεση, ενώ κάποτε αποτελούσε τον κανόνα. Η εν λόγω πρόοδος άρχισε με τον πνευματικό Διαφωτισμό του 17ου και του 18ου αιώνα, όταν αρχίσαμε να ξεετάζουμε τον κόσμο με τα εργαλεία του εμπειρισμού, αντί να αρκούμαστε στις αυθεντίες, τις παραδόσεις και τις δεισιδαιμονίες.

»Το πολιτικό απότοκο του Διαφωτισμού, ο **κλασικός φιλελευθερισμός**, άρχισε να απελευθερώνει τους ανθρώπους από τα δεσμά των κληρονομικών δικαιωμάτων, της δουλείας και του απολυταρχισμού. Κατά πόδας ακολούθησε η Βιομηχανική Επανάσταση του 19ου αιώνα, όταν πολλαπλασιάστηκε η βιομηχανική δύναμη που είχαμε στη διάθεσή μας και αρχίσαμε να καθυποτάσσουμε τη φτώχεια και την πείνα. Αυτές οι διαδοχικές επαναστάσεις αρκούσαν για να απελευθερώσουν μεγάλο μέρος της ανθρωπότητας από τις βάνουσες συνθήκες διαβίωσης στις οποίες ζούσε ανέκαθεν. Με την παγκοσμιοποίηση του ύστερου 20ού αιώνα, καθώς οι εν λόγω τεχνολογίες και ελευθερίες άρχισαν να διαδίδονται και στον υπόλοιπο κόσμο, το ίδιο μοτίβο επαναλήφθηκε σε μεγαλύτερη κλίμακα και με μεγαλύτερη ταχύτητα από ποτέ», γράφει ο Γιόχαν Νόρμπεργκ.

Θέτει έτσι ένα σοβαρό ερώτημα: αυτό του **ανορθολογισμού** που μπορεί να προκαλέσει η ταχύτητα πλεύσεως ενός πολιτισμού που όλο και περισσότερο στηρίζεται στη γνώση και τις επιδόσεις της. Υπό αυτή την έννοια, το βιβλίο του Σουηδού πολιτικού αναλυτή, που αποπνέει ελευθερία, αφορά μεν τα μεγάλα επιτεύγματα του ανθρώπου και του

μυαλού του, πλην όμως το μήνυμά του δεν είναι η αυταρέσκεια. Είναι γραμμένο εν μέρει και ως προειδοποίηση.

Θα ήταν ολέθριο σφάλμα να θεωρήσουμε την πρόοδο **δεδομένη**. Στον κόσμο μας υπάρχουν δυνάμεις που απεργάζονται την καταστροφή των πυλώνων αυτής της εξέλιξης -των ατομικών ελευθεριών, της ανοιχτής οικονομίας και της τεχνολογικής προόδου. Τρομοκράτες και δικτάτορες κάνουν ό,τι μπορούν για να υπονομεύσουν τις ανοικτές κοινωνίες, ωστόσο απειλές υπάρχουν και στο εσωτερικό των κοινωνιών μας. Λαϊκιστές της αριστεράς και της δεξιάς διαδίδουν τη δυσφορία απέναντι στην παγκοσμιοποίηση και τη σύγχρονη οικονομία.

Βλέπουμε τη γνώριμη εχθρότητα προς την αστική, κοσμοπολίτικη και ρευστή κοινωνία που προερχόταν ανέκαθεν από τους συντηρητικούς, αλλά σήμερα συνδυάζεται με την αίσθηση ότι ο έξω κόσμος είναι επικίνδυνος και γι' αυτό ακριβώς πρέπει να χτίσουμε κυριολεκτικούς και μεταφορικούς φράχτες. Για τους ανθρώπους του ζόφου, τα στρατόπεδα είναι ύπατο «όραμα» ζωής και ύπαρξης.

Φεύ...

Συνέχεια στη σελίδα του βιβλίου: <https://goo.gl/FczZxq>